

12.8.2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lausunto oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutosesityksestä

HEL 2021-008341 T 03 00 00

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

- Kunta x
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoimintaelin
- Muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- Valtion viranomainen
- Järjestö, työntekijät/työntekijät
- Oppilas- tai opiskelijajärjestö tai oppilaan vanhempia ja huoltajia edustava taho
- Muu, mikä?

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava alueellinen opiskelu- ja ohjausryhmä. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

- Kyllä
- Ei x
- Huomioitanne Lakimuutoksessa ei huomioida Helsingin erityisasetmaa. Helsingissä toimii jo tällä hetkellä kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteinen opiskelu- ja ohjausryhmä, jonka toimintaa tullaan jatkamaan. Hyvinvointialueille tarvitaan tällainen uusi ryhmä.

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskelu- ja ohjausryhmän muodostamisesta?

- Hyvinvointialueella
- Koulutuksen järjestäjällä x

12.8.2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

o Sovitaan alueellisesti

o Huomioitanne Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö on toiminnan perusta, ja se tehdään kouluissa ja oppilaitoksissa. Kunta vastaa asukkaidensa hyvinvoinnista, joten vastuun toiminnan kehittämisestä tulee olla kunnalla eikä yksittäisillä opetuksen järjestäjillä.

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhoillon toteuttamiseksi kunnan opiskeluhoitosuunnitelma, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12§:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

o Kyllä x

o Ei

o Huomioitanne

On tärkeää, että kaikki lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat ovat samassa paikassa.

3) Hyvinvointialueella tulisi olla alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhoillon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12§:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Opiskeluhoito on tärkeä kytkeä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Helsinki on tältäkin osin oma alueensa.

Opiskeluhoitosuunnitelma toteutetaan kouluissa ja oppilaitoksissa, joten on tärkeää, että opetustoimen edustajat osallistuvat suunnitelman tekoon ja se kytetään koulujen/oppilaitosten toimintasuunnitelmiin.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Helsingissä toimii monia yksityisiä ja valtion kouluja, eikä heidän tilanettaan ole huomioitu esityksessä riittävästi. Sama koskee ruotsinkielistä opetusta. Oikeus ruotsinkielisiin opiskeluhoillon palveluihin on voitu varmistaa sillä, että ruotsinkieliset palvelut on tältäkin osin järjestetty kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla oman palvelukokonaisuuden kautta.

Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus järjestää sekä varhaiskasvatusta, perusopetusta että lukio- opetusta, ja kehittää sekä oppimista, sen tu-

12.8.2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

kea, että hyvinvointia kokonaisuutena. Tämä tuo huomattavia synergiaetuja, ja on vahvasti vaikuttanut siihen, että Helsingissä on pystytty välttämään ne huomattavat rekrytointiongelmat, joita muut kaupungit ovat kokeneet oppilashuollon ruotsinkielistä henkilökuntaa rekrytoitaessa. Nämä seikat tulee huomioida Helsingin erillisratkaisua valmisteltaessa.

Yksi tapa ratkaista edellä mainittuja ongelmia on säilyttää ja vahvistaa opiskeluhuollon ohjausryhmää kuntatasolla, jotta kunta voisi varmistaa yksityis-, valtion- ja ruotsinkielisten koulujen toiminnan yhtenäisyyden opiskeluhuollon toiminnassa.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9§:n mukaisesti siitä, että opiskeluhollosta muodostuu toimia ja yhtenäinen kokonaisuus?

Kyllä

Ei x

Huomioitanne. Kouluissa ja oppilaitoksissa opiskeluhuollon henkilöstö on hyvinvoinnin asiantuntijoita. Heidän osaamisensa hyödyntäminen hyvinvointia edistävän toimintakulttuurin ja pedagogisten ratkaisujen rakentamisessa on ensiarvoisen tärkeää. Opiskeluhoito rakentuu ja toimii lähellä oppimis- ja kasvatustyötä, sen saumattomana osana.

Näin yhteistyö yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvoinnin parantamiseksi on tosiasialisesti mahdollista.

Yhteisöllinen opiskeluhoito on edelleen opetuksen järjestäjän vastuulla. Oppilashuolto tehdään monen ammattilaisen yhteistyönä koulussa, osana kouluyhteisöä. Muutos rikkoo tiiviin yhteisön toiminnan ja usean tahon yhteistoiminta tuo haasteen kokonaisuuden toimivuuteen. Tästä muodostuu riski yhteisön yhteiseen toimintaan oppilaan ja ryhmän hyvinvointityössä. Näin ollen ehdotettu aikataulu on riittämätön.

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuojat

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Suurimmissa kaupungeissa on tällä hetkellä käytössä oma, yhteinen asiakastietojärjestelmä. Oppilaiden asiakirjamerkintöjä on päässyt kat-

12.8.2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

somaan vain asiakas ja työntekijä. Salassapitosäädökset ovat olleet riittävän selkeitä nykyisessä lainsäädännössä. On hyvä, että opettaja on tarvittaessa voinut kertoa oppilaaseen liittyvistä huolistaan psykologille tai kuraattorille, tarvittaessa vaikka vastoin lapsen tai nuoren tahtoa. Tätä käytäntöä ei ole syytä muuttaa.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasäätelyn näkökulmasta?

Kanta-asiakirjoina psykologien ja kuraattorien asiakaskertomuksia voisi lukea moni työntekijä, ja tällöin tietojen siirtämisellä Kantaan tulee olla asiakkaan tai hänen huoltajansa suostumus. On tärkeää varmistaa, että lapsi tai nuori kokee voivansa kertoa arkaluontoisia asioita luottamuksellisesti.

8) Opiskeluhuollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpaleluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

o Kyllä

o Ei. x Mikäli vastaatte ei, miten pitkän siirtymäajan arvioitte olevan tarpeellinen

Siirtymäaika tarvittaisiin vähintään puolet enemmän, eikä tietoja voi siirtää ilman asianosaisen suostumusta. Psykologien ja kuraattorien osalta tulee olla yhtä pitkät siirtymäajat.

o Muita huomioitanne

On tärkeää, että työntekijän ja asiakkaan välillä säilyy luottamuksellinen suhde myös jatkossa. Lapsille ja nuorille on tärkeää tietää, ettei kukaan muu pääse lukemaan heistä tehtyjä asiakaskirjauksia,

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhuoltopaleluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

12.8.2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Ehdotus on perusteltu, mutta toisaalta näin on toimittu jo nykyisenkin lainsäädännön puitteissa

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24§:n mukaan Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja Terveiden ja Hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätkö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää entisellään?

o Kyllä, esitys on tarkoituksenmukainen

o Ei, ohjaus- ja kehittämisvastuut tulee säilyttää nykyisellään x
Opiskeluhoito on kirjattu opetussuunnitelman perusteisiin, joka on Opetushallituksen vastuulla. Toiminta pohjaa siis Opetushallituksen toimintaan. Kun toiminta on kirjattu opetussuunnitelmaan, pystytään varmistamaan opiskeluhuollon säilyminen osana esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen palveluja ja kehittämistä. Mikäli tämä yhteys irrotetaan, on vaarana että oppilashuollon henkilöstö ja toiminta etäännyvät esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen arjesta. Opetushallitus ohjeistaa koulujen/oppilaitosten toimintaa ja on tärkeää, että oppilas- huolto säilyy kiinteänä osana koulun toimintaa. Opetushallituksella on ollut keskeinen ja toimiva rooli myös yksilökohtaisen opiskeluhuollon ohjaamisessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta ei ole saatu toimivia ohjeistuksia toiminnan kehittämiseksi.

Opetushallituksen tulee yhdessä THL:n kanssa vastata edelleen yksilökohtaisen opiskeluhuollon ohjauksesta myös siksi, että yksilökohtaisen opiskeluhuollon toimintamallina on usein opiskelijan ympärille ta- pauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. Tässä asiantuntijaryhmässä työparina on tavanomaisesti erityisopettaja ja kuraattori tai psykologi. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon keskeinen tavoite on opiskelukyvyyn edistäminen, jonka olennainen osa on oikeanlaiset pedagogiset ratkaisut ja oppimisen tuki. Tätä työtä on Opetushallituksen ohjattava

o En ota kantaa

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

12.8.2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Lakiesityksen laatimisessa ei ole kuultu alalla toimivia tahoja eikä keskeisiä sidosryhmiä, kuten lainvalmistelussa yleensä tehdään, joten esitys on valitettavasti jäänyt ulkokohtaiseksi. Tämän vuoksi koko esitys tulisi palauttaa näiltä osin valmisteluun, ja käydä yhdessä läpi alan toimijoiden kanssa.

Lisätiedot

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi

Satu Järvenkallas
kasvatuksen ja koulutuksen vs.
toimialajohtaja